

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

gp.mvi@gov.si

Številka: 511-45/2023/1

Ljubljana, 24. avgust 2023

EVA /

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

gp.gs@gov.si

ZADEVA: Informacija o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope v dneh od 28. do 29. septembra 2023 v Strasbourgu v Franciji - predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na sejipod točko... sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije se je seznanila z informacijo o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope, ki poteka v dneh od 28. do 29. septembra 2023 v Strasbourgu v Franciji.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Priloga:

- Informacija o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
- Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
- Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
- Urad Vlade RS za komuniciranje

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:				
/				
3.a Osebi, odgovorni za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:				
– mag. Gregor Mohorčič, vodja Službe za evropske zadeve in mednarodno sodelovanje, MVI – Sabina Melavc, sekretarka v Službi za evropske zadeve in mednarodno sodelovanje, MVI				
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:				
/				
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:				
Gradiva ne bo obravnaval Državni zbor RS				
5. Kratek povzetek gradiva:				
Imenovana delegacija Republike Slovenije se bo udeležila 26. zasedanja Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope (nadalje konferenca), ki bo potekala v dneh od 28. do 29. septembra 2023 v Strasbourgu v Franciji. Glavne teme konference so prenova državljanskega poslanstva izobraževanja, izobraževanje v izrednih razmerah in krizah ter izkoriščanje potenciala digitalne preobrazbe v izobraževanju. Resolucije, ki bodo sprejete ob koncu konference, vključujejo ponovno potrditev ključne vloge izobraževanja in učenja pri spodbujanju demokracije, človekovih pravic in pravne države, priznavanje potrebe po odločnem ukrepanju za reševanje globalnih izzivov, krepitev mehanizmov Sveta Evrope v podporo izvajanju širšega državljanskega poslanstva izobraževanja in zagotavljanju demokratične prihodnosti za vse učeče. Konferenca bo pripomogla k uresničevanju sklepov 4. Vrha voditeljev držav in vlad Sveta Evrope, strategije Sveta Evrope 2030, strateškega okvira generalne sekretarke Sveta Evrope in Agende 2030 Organizacije združenih narodov. Naslov konference je »Preobrazbena moč izobraževanja: univerzalne vrednote in državljanska prenova«.				
6. Presoja posledic za:				
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih			NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije			NE
c)	administrativne posledice			NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij			NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki			NE
e)	socialno področje			NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij			NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: /				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna	/	/	/	/

Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva	/	/	/	/

II. Finančne posledice za državni proračun

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
/	/	/	/	/
/	/	/	/	/
SKUPAJ			/	/

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
/	/	/	/	/
/	/	/	/	/
SKUPAJ			/	/

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
/	/	/
/	/	/
/	/	/
SKUPAJ		/

OBRAZLOŽITEV:

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu

V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):

- prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,
- odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,
- obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

II. Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

- proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
- projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
- proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

Gradivo nima večjih finančnih posledic za državni proračun. Potni stroški članov delegacije znašajo okvirno 8.000 EUR in se krijejo iz proračunskih postavk, namenjenih kritju materialnih stroškov.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: **NE**
- Združenju občin Slovenije ZOS: **NE**
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: **NE**

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

NE

Pri obravnavi gradiva sodelovanje javnosti ni bilo potrebno.

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:

NE

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:

NE

**Dr. Darjo Felda
MINISTER**

PRILOGI:

- predlog Sklepa Vlade Republike Slovenije
- Informacija o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope

PRILOGA 1:

Številka:

Datum:

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji pod točko... sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije se je seznanila z informacijo o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope, ki poteka v dneh od 28. do 29. septembra 2023 v Strasbourgu v Franciji.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Priloga:

- Informacija o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope

Sklep prejmejo:

- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
- Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
- Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
- Urad Vlade RS za komuniciranje

PRILOGA 2:

Informacija o udeležbi ministra za vzgojo in izobraževanje dr. Darja Felde na 26. zasedanju Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope

28. - 29. september 2023, Strasbourg, Francija

I. Namen in vsebina konference

Imenovana delegacija se bo udeležila 26. zasedanja Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope (dalje konferenca), ki bo potekala 28. in 29. septembra 2023 v Strasbourgu v Franciji. Naslov in glavna tema konference je »**Preobrazbena moč izobraževanja: univerzalne vrednote in državljanska prenova**«. Tri podteme konference so prenova državljanskega poslanstva izobraževanja, izobraževanje v izrednih razmerah in krizah ter koriščenje potenciala digitalne preobrazbe v izobraževanju ob spoštovanju standardov Sveta Evrope: spodbujanje demokracije, spoštovanje človekovih pravic in vladavine prava. Resolucije ministrov, ki bodo sprejete ob koncu konference, potrjujejo ključno vlogo izobraževanja, nujnost odločnega ukrepanja za reševanje globalnih izzivov in krepitve mehanizmov Sveta **Evrope** v podporo razvoju kakovostnega in vključujočega izobraževanja, Konferenca bo pripomogla k uresničevanju sklepov 4. Vrha voditeljev držav in vlad Sveta Evrope, strategije Sveta Evrope 2030, strateškega okvira generalne sekretarke Sveta Evrope in Agende 2030 Organizacije združenih narodov.

Na konferenci bo sodelovalo približno 200 udeležencev, aktivnih na področju javnega izobraževanja v državah članicah Sveta Evrope, Svetega sedeža in Kazahstana, predstavniki Odbora ministrov Sveta Evrope, Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti Sveta Evrope, Razvojne banke Sveta Evrope (CEB), Observatorija za poučevanje zgodovine v Evropi (OHTE), Evropskega centra za moderne jezike (ECML), Evropskega centra za globalno soodvisnost in solidarnost ter Evropske unije.

Kot opazovalke so k sodelovanju povabljene Združene države Amerike, Kanada, Izrael, Japonska, Mehika, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) ter nevladne organizacije.

Splošni cilji konference so:

- potrditev ključne vloge izobraževanja pri spodbujanju vrednot demokracije, človekovih pravic in pravne države;
- potrditev nujnosti odločnega ukrepanja za soočanje z izzivi, s katerimi se srečujeta Evropa in svet, ter prepoznanja, da je pravica do izobraževanja kot temeljna pravica, ki omogoča uresničevanje drugih človekovih pravic, bistvena za trajnostno prihodnost;
- potrditev zavezanosti k ciljem krepitve mehanizmov za zagotavljanje uresničevanja standardov Sveta Evrope, zlasti na področju izobraževanja za demokratično kulturo;
- odločitev ministrov o tem, da procesi preoblikovanja izobraževanja vključujejo jasen poudarek na demokratični prihodnosti za vse učeče.

Ključni vsebinski poudarki konference, ki bodo predmet razprav in ministrskih resolucij, bodo:

- Vzpostavljanje Evropskega prostora državljanske vzgoje (*European Space of Citizenship Education*) s predlogom razvoja okvirne konvencije in pripravo študije izvedljivosti za vzpostavitev posebnega sklada z namenom spodbujanja državljanske vzgoje na vseh ravneh izobraževanja, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter visokim šolstvom.

- Zagotavljanje pravice do izobraževanja v času izrednih razmer in kriz skozi uresničevanje in spremljanje načel odpornosti, kot so jih opredelili v orodju '*Toolbox on the Resilience for Education*: 1) krepitev dobrega upravljanja; 2) zagotavljanje kontinuitete izobraževanja; 3) razširitev vloge izobraževanja; 4) povečanje dostopnosti; 5) spodbujanje sodelovanja in 6) povečanje učinkovitosti, ki bi bila predmet predlaganih Priporočil o načelih odpornosti izobraževanja v izrednih razmerah in krizah.
- Uporaba sistemov umetne inteligence v izobraževanju, možni vplivi UI na posameznike in družbo, urejevanje tega področja (predlog priporočila in obvezujočega instrumenta) v odnosu do širše Okvirne konvencije Sveta Evrope o umetni inteligenci, človekovih pravicah, demokraciji in vladavini prava (v pripravi), priprava Priporočila Odbora ministrov o poučevanju in učenju o umetni inteligenci.
- Nova Strategije Sveta Evrope za izobraževanje 2030: »*Education Strategy: Learners first – Education for Today's and tomorrow's democratic societies' until 2030*«, ki stoji na treh stebrih: Prenova demokratičnega in državljanskega poslanstva izobraževanja, Spodbujanje socialne odgovornosti in odzivnosti izobraževanja, Razvoj izobraževanja skozi na spoštovanju človekovih pravic osnovane digitalne preobrazbe, za učečega, medkulturnega globalnega in digitalnega državljana.
- Dogovor o Evropskem letu izobraževanja za digitalno državljanstvo 2025 (*European Year of Digital Citizenship Education - 2025*).
- Povezovanje in usklajevanje z drugimi mednarodnimi organizacijami in agencijami na področjih delovanja Sveta Evrope v vzgoji in izobraževanju.

Vsebinsko in logistično podporo pri izvedbi konference zagotavljata Oddelek za izobraževanje Sveta Evrope in Usmerjevalni odbor za izobraževanje Sveta Evrope. Vzpostavljena je bila tudi posebna spletna stran za boljšo preglednost in pretok informacij o konferenci: www.coe.int/minconf-education.

II. Predstavitev treh podtem konference in okvirna izhodišča za razpravo

Prenova državljskega poslanstva izobraževanja

Generalna sekretarka Sveta Evrope je v svojih zadnjih letnih poročilih izpostavila, da evropske družbe "doživljajo nazadovanje demokracije, dvom v načelo pravne države, ter pritiske na naš skupni sistem varstva človekovih pravic." To je povezano z manjšo podporo demokratičnim načelom, nižjo stopnjo zaupanja v javne institucije ter omejeno pripravljenostjo na dialog in sprejemanje kompromisov v vse bolj polariziranih družbah. Ti družbeni izzivi se pogosto odražajo tudi v izobraževalnih ustanovah. Kažejo se na primer v nizki stopnji udeležbe v demokratičnih procesih, površnem in neučinkovitem demokratičnem odločanju, nasilju, ustrahovanju in diskriminaciji, pa tudi v zapostavljanju učnih predmetov in dejavnosti, ki lahko razvijejo kompetence, potrebne za premagovanje teh izzivov v izobraževalnih inštitucijah in družbi na splošno.

Ponovna potrditev državljskega poslanstva izobraževanja, ki je prva podtema konference, in zavezanosti izobraževalnih ustanov, da v središče svojega delovanja postavijo cilj priprave učečih na to, da živijo kot aktivni demokratični državljeni, lahko pomeni prispevek izobraževanja k reševanju sedanjih in prihodnjih družbenih izzivov. Referenčni okvir kompetenc za demokratično kulturo (RFCD) zagotavlja potrebne usmeritve za doseganje tega cilja.

Prenova državljskega poslanstva izobraževanja je torej lahko v celoti učinkovita le, če je učeči v središču demokratične organizacijske kulture. Učeči vseh starosti v vseh vrstah izobraževalnih ustanov se morajo ne le učiti o demokraciji ter razvijati kritično razumevanje njenih značilnosti in pomena, temveč morajo demokracijo tudi živeti, se učiti skozi in za demokracijo. Kvaliteta poučevanja je ključna v tem pogledu, saj bo okolje, ki spodbuja razvoj kompetenc za demokratično kulturo, izboljšalo tudi izobraževalne dosežke na splošno. Kompetence za demokratično kulturo razvijajo vsi učitelji in v povezavi z učnim načrtom katerega koli predmeta. Poleg predmetov, ki običajno veljajo za osnovo za

razvijanje kompetenc za demokratično kulturo, kot so družboslovje, zgodovina ali jeziki, lahko doprinesejo vsi predmeti, če jasno izrazijo oziroma opredelijo cilj razvijanja teh kompetenc. To velja tudi za izobraževanje na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM).

Izobraževanje v času izrednih razmer in kriz

Druga podtema konference se bo osredotočala na odzivanje sistemov izobraževanja in učenja v izrednih razmerah in krizah. Pretresi, kot so epidemije, naravne nesreče, vojne, s katerimi se soočajo naše družbe, so zapleteni, heterogeni in spreminjajoči. Posledice so lahko hude, neposredno in posredno: za šolsko infrastrukturo, fizično in psihološko stanje učencev, učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževanju, pravičnost, učne in življenjske izide. To so pokazale izkušnje pandemije COVID-19, to v Evropi kažejo posledice vojne v Ukrajini, zaradi katere je v zadnjem letu in pol zbežalo na milijone ljudi. Nazadnje, vedno bolj čutimo tudi vpliv tako imenovanih "dolgotrajnih kriz", kot so podnebne oziroma okoljske krize, na dostop do in izvajanju kakovostnega izobraževanja. Če na eni strani podnebne spremembe že ovirajo uresničevanje pravice do izobraževanja v nekaterih geografskih in družbeno-gospodarskih okoljih, je na drugi strani mednarodna skupnost že priznala, da ima izobraževanje ključno vlogo pri njihovem reševanju oziroma preprečevanju, saj omogoča opolnomočenje in spodbuja sodelovanje državljanov in vseh zainteresiranih strani pri razvoju in izvajanju politik in ukrepov na tem področju.

Svet Evrope je v zadnjih letih razvil več orodij in pobud za zagotavljanje kakovostnega izobraževanja v izrednih razmerah in krizah. Izpostaviti velja Evropski kvalifikacijski potni list za begunce (EQPR), ki pomaga beguncem pri vstopanju v visokošolsko izobraževanje in na trg dela v državah gostiteljicah. Program Sveta Evrope za jezikovno politiko spodbuja jezikovno pluralnost, kulturno raznolikost in jezikovno vključevanje migrantov in beguncev vseh starosti z oblikovanjem in razširjanjem analitičnih in praktičnih orodij za poučevanje in učenje jezikov. Evropski center za sodobne jezike (ECML) v Gradcu spodbuja odličnost in inovativnost pri poučevanju jezikov ter pomaga državam članicam pri izvajanju učinkovitih politik jezikovnega izobraževanja.

Koncept odpornosti je v središču omenjenih ukrepov. Samo fizična odpornost (tj. okoljska in infrastrukturna) ne zadostuje za vzpostavitev odporne skupnosti. Pripravljenost in sodelovanje sta dva ključna elementa odporne skupnosti, odzivnost izobraževalnih sistemov v času izrednih razmer in kriz je ključnega pomena za odpornost celotnega okolja. Uresničevanje Referenčnega okvira kompetenc za demokratično kulturo (RFCDC) vključuje vrednote, naravnosti, spretnosti in znanja s kritičnim razumevanjem, ki lahko pomembno prispevajo k spodbujanju in krepitvi odpornosti izobraževalnih sistemov in širših skupnosti.

Izkoriščanje potenciala digitalne preobrazbe v in skozi izobraževanje

Zadnja podtema, o kateri bo govora na konferenci, je digitalna preobrazba v izobraževanju. Digitalna tehnologija učečim omogoča samostojno iskanje znanja in razvijanje spretnosti ter prispeva k oblikovanju njihovih stališč in utrjevanju vrednot na še neznane načine. Digitalna preobrazba je odprla inovativne priložnosti za spodbujanje blaginje in mobilnosti posameznikov, varovanje in uresničevanje človekovih pravic, spodbujanje demokracije in pospeševanje okoljske trajnosti, vendar prinaša tudi izzive, zlasti zaradi vprašljive zanesljivosti in hitrega kroženja številnih informacij, ki so na voljo na spletu. Algoritmi, ki temeljijo na omejenih naborih podatkov, spodbujajo diskriminacijo in izkoriščajo ranljivosti in nepoučenost uporabnikov. Državljanji potrebujejo nekatere dodatne digitalnemu okolju posebne kompetence za ozaveščeno odgovorno, učinkovito in varno delovanje in koriščenje priložnosti v digitalnem svetu. Številne od teh so opredeljene v RFCDC, ki daje konceptualno podlago izobraževanju za digitalno državljanstvo oziroma kulturo.

Odbor ministrov Sveta Evrope je leta 2019 sprejel Priporočilo Sveta Evrope za razvoj in spodbujanje izobraževanja o digitalnem državljanstvu¹. Sledilo je več usmerjevalnih instrumentov, med drugim Priročnik za izobraževanje o digitalnem državljanstvu, ki ponuja primere načinov, kako lahko prednostno uvajamo vsebine, povezane s spoštovanjem človekovih pravic, demokracije in pravne države v šolsko izobraževanje. Od leta 2019 smo v Svetu Evrope nadaljeval s pripravo osnutka nove Konvencije o vplivu umetne inteligence na človekove pravice, pravno državo in demokracijo ter opredelili nove obveznosti za javne organe v zvezi z načrtovanjem, razvojem in uporabo umetne inteligence v storitvah, ki jih zagotavljajo. Začetek veljavnosti takšne konvencije bo vplival na oblikovanje politike na področju izobraževanja tudi znotraj Sveta Evrope in v njegovih državah članicah.

Umetna inteligenca (UI) je kompleksna, hitro se razvija in vse bolj vpliva na vsakdanje življenje, kar prinaša tako priložnosti kot grožnje. To še posebej velja za uporabo UI v izobraževalnem kontekstu (AI&ED), kjer vpliva na človekovo vedenje, razvoj otrok, prihodnost izobraževanja in dela, individualne in kolektivne socialno-ekonomske pogoje zunaj izobraževalnega okolja ter človekove pravice. Vendar se UI vse pogosteje uporablja v šolah in drugih izobraževalnih okoljih brez trdnih znanstvenih podatkov o njeni učinkovitosti in vseh posledicah za ljudi, ter le redko s posebnimi smernicami ali predpisi in politikami (v nedavni raziskavi Sveta Evrope so le štiri od 23 držav članic, ki so odgovorile, poročale o posebnih strategijah in ukrepih v povezavi z uporabo sistemov UI v izobraževanju).

Umetna inteligenca, podatkovna analitika in sorodne tehnologije lahko imajo pozitivne učinke na izobraževanje. Aplikacije z UI se lahko uporabljajo za podporo poučevanju in učenju ter spodbujajo inkluzijo, podatkovna analitika lahko pomaga bolje razumeti, kako potekajo procesi učenja, in s tem izboljševati procese poučevanja. Po drugi strani lahko imajo nove tehnologije tudi negativne vplive, če avtomatizirajo slabe pedagoške prakse, odvzemajo moč učiteljem in učečim ter ne spoštujejo standardov varovanja človekovih pravic.

Priložnost za pozitivne spremembe na tem področju ponuja izobraževanje za digitalno državljanstvo (koncept Sveta Evrope DCE – *Digital Citizenship Education*), ki daje prijazen celosten okvir izobraževanju v digitalnem okolju in zanj. Vključuje kompetence, opredeljene v RFCDC, in zajema deset področij oziroma domen dejavnosti, na katere vplivajo digitalne tehnologije. Pobuda »Evropsko leto izobraževanja za digitalno državljanstvo« leta 2025 bi nudila priložnosti za vzajemno učenje in izmenjave na tem področju na vseh ravneh. Šole oziroma izobraževalne institucije bi skozi projekte spodbudilo k razmisleku o njihovem vodenju in delovanju v okviru demokratičnega modela Sveta Evrope. Države članice bi skupaj opredelile skupne, merljive cilje in pojasnile standarde, po katerih bi lahko spremljali napredovanje pri DCE.

V skladu s tem bi lahko za zaščito in pomoč pri razcvetu digitalnega državljanstva spodbujali pismenost na področju umetne inteligence za učeče vse starosti in v celotni družbi, ne le za jutrišnje inženirje umetne inteligence, s poudarkom na človeški razsežnosti umetne inteligence (potencialni vpliv umetne inteligence na ljudi in okolje) in tehnološki razsežnosti umetne inteligence (kako umetna inteligenca deluje in kako jo ustvariti).

Medtem ko so druge mednarodne organizacije in agencije že preučevale etični vpliv umetne inteligence na človeštvo in v zelo omejenem obsegu tudi etiko umetne inteligence v izobraževanju, še nobena ni celostno pristopila k obravnavi širših vplivov uporabe in poučevanja umetne inteligence v izobraževanju (zlasti z vidikov človekovih pravic, demokracije in pravne države).

Okvirna izhodišča za razpravo

Slovenija pozdravlja vprašanja in pobude, ki so predložene v ministrsko razpravo z namenom okrepite podpore procesom zagotavljanja kakovostnega in vključujočega izobraževanja in učenja v skladu z načeli in za uresničevanje standardov demokracije, človekovih pravic in vladavine prava. Ob tem

¹ Svet Evrope. (2020). *Priporočilo CM/Rec(2019)10 Odbora ministrov državam članicam o razvoju in spodbujanju izobraževanja o digitalnem državljanstvu*. Council of Europe Publishing: Strasbourg. <https://rm.coe.int/1680a236c0>.

poudarja pomen povezovanja deležnikov na nacionalni, evropski in širši mednarodni ravni, še posebej v povezavi z vprašanji trajnostnega razvoja in uporabe sodobnih digitalnih tehnologij (vključno z UI). Za učinkovito delovanje sta ključna dogovor o dolgoročni v posameznika usmerjeni in širšemu svetu odprti viziji, kot je zastavljena v osnutku ministrskih resolucij: »*Education Strategy: Learners first – Education for Today's and tomorrow's democratic societies' until 2030*«), in usklajene na načelih demokracije in varovanja človekovih pravic osnovane politike in prakse. Menimo, da so potrebni konkretni programi in orodja, s katerimi bi lahko hitro in učinkovito podprli sistemske in vsebinske preobrazbene procese ob spoštovanju in krepitvi strokovne avtonomije in znanstvenih spoznanj (tudi o širši vlogi demokratične kulture za razvoj in blagostanje posameznikov, družbeno blaginjo in zdravje planeta). Opažanja kažejo na potrebo po dodatnih raziskavah in študijah o medsebojnih povezanostih med razvojnimi trendi, med temi in različnimi razsežnostmi trajnosti in posameznika.

Delo Sveta Evrope prepoznavamo kot ključno pri zagotavljanju delovanja v skladu s standardi pluralnih demokratičnih družb na vseh področjih in ravneh. Na ravni posameznika se njegova vloga odraža v razvijanju demokratične kulture in odgovornega aktivnega državljanstva v vseh okoljih, tudi digitalnem, in okoliščinah, tudi kriznih. S tem poslanstvom, menimo, ima organizacija posebno mesto v mednarodni arhitekturi medvladnih organizacij in agencij, ki delujejo v Evropi (predvsem EU, OECD, ZN in UNESCO), in pozdravljamo pozive osnutka resolucij k povezovanju na vseh obravnavanih področjih.

Poudariti želimo tudi pomen prepoznanja širše vloge vzgoje, izobraževanja in učenja v odnosu do drugih področij delovanja samega Sveta Evrope, vključno z nadzornimi mehanizmi in Evropskim sodiščem za človekove pravice, ob tem pristojne službe in odbore Sveta Evrope pozvati h konkretnim ukrepom za zagotovitev delovnih povezav s programom dela/sodelovanja na področju izobraževanja.

Široke koalicije so bile prepoznane kot eden ključnih načinov za učinkovito odzivanje na globalne izzive, ki jih prinašajo predvsem okoliščine hitrega tehnološkega razvoja, okoljskih dogajanj in drugih pretresov, kot so geo-politični in ekonomski spori, in ki lahko močno vplivajo na položaj in blagostanje, odpornost in odzivnost, kulturo in aktivnost posameznikov in skupnosti. Strinjamo se, da bi skupen prostor vzgoje za državljansko kulturo s posebnim programom v podporo njegovemu uresničevanju skozi projekte/politike na lokalni, regionalni in mednarodni ravni lahko pomembno prispeval k uresničevanju univerzalnih vrednot in načel pluralne demokracije, človekovih pravic in vladavine prava skozi vzgojo, izobraževanje in učenje.

Referenčni okvir kompetenc za demokratično kulturo Sveta Evrope (RFCDC) je po mnenju Slovenije mednarodni model, ki v tem trenutku najbolj celovito obravnava vrednote, naravnosti, spretnosti in znanja s kritičnim razumevanjem, ki gradijo demokratično kulturo posameznika. V Sloveniji je RFCDC predstavljal pomembno podlago pri uvajanju novega obveznega vsebinskega sklopa za spodbujanje aktivnega državljanstva v srednje-šolskem izobraževanju kakor tudi pri posodabljanju vsebin kulturne in državljanske vzgoje v razširjenem programu osnovne šole. RFCDC je zapisan v Izhodiščih za pripravo Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023-2033 (NPVI 2023-2033) in predstavlja eno od konceptualnih podlag v procesu kurikularne prenove v teku: posodabljanja vsebin in pristopov, povezanih z digitalno in zeleno preobrazbo, novimi spoznanji o pomenu čustvenih in socialnih kompetenc, medpredmetnega povezovanja in celovitih institucionalnih pristopov ter zagotavljanja varnega in spodbudnega učnega okolja. Pomemben kazalnik za nadaljnje razvojne procese bodo tudi rezultati mednarodne raziskave ICCS 2022 (»*IEA International Civics and Citizenship Study*«), h kateri smo pristopili v želji po več podatkih o stanju in stališčih o državljski kulturi mladih v Sloveniji.

Na ravni visokega šolstva so načela spoštovanje temeljnih vrednot visokega šolstva, demokracije in pravne države zapisana v Resoluciji o nacionalnem programu do leta 2030 (ReNPVŠ30) za zeleni in ustvarjalni razvoj visokošolske dejavnosti, ki temelji na odličnosti in odprtosti za dobrobit širše družbe. Vlada je sprejela »Strategijo internacionalizacije visokega šolstva in znanosti do 2030« z vizijo o znanstvenoraziskovalnih in visokošolskih institucijah ter njihovih deležnikih, ki z odprtostjo in konkurenčnostjo spodbujajo kakovostne in odzivne raziskave in izobraževanje. »Internationalizacija bo z mednarodnim sodelovanjem spodbujala družbeni in gospodarski razvoj ter aktivno in demokratično državljanstvo, tudi z uravnoteženo jezikovno politiko in krepitvijo medkulturnih kompetenc, potrebnih za

uspeh v globalno povezanem svetu." Slovenija spodbuja uporabo instrumentov in orodij Sveta Evrope, kot sta Listina o izobraževanju za demokratično državljanstvo in izobraževanje o človekovih pravicah (EDCHR) in RFCDC, tudi na ravni visokošolskega izobraževanja, pri čemer se v celoti spoštuje avtonomija visokošolskih ustanov. Vsebine, ki se nanašajo na RFCDC, so lahko vključene v študijske programe, nekatere univerze ponujajo celotne študijske programe, kot je na primer "Evropski magistrski program za človekove pravice in demokratizacijo" na Univerzi v Ljubljani. Prav tako se nekateri visokošolski zavodi, kot so pedagoške in filozofske fakultete ter fakultete za družbene vede, aktivno vključujejo v procese razvoja in prenove kurikulov in politik na področju državljanske vzgoje v osnovnih in srednjih šolah. Demokratično poslanstvo visokega šolstva se uresničuje skozi niz pobud in projektov na lokalni ravni. Med uspešnejšimi velja omeniti projekt »Po kreativni poti do znanj« (PKP), ki je omogočil povezovanje visokošolskih zavodov z (ne)gospodarstvom ne le pri preučevanju kreativnih in inovativnih rešitev za izzive gospodarskega ampak tudi družbenega okolja.

V Sloveniji močno podpiramo tudi predlog Evropskega leta izobraževanja za digitalno državljanstvo (2025), ki lahko po našem mnenju pomembno prispeva k povezovanju v razširjanju in utrjevanju temeljnih univerzalnih vrednot in državljanske kulture v vedno bolj digitalnem svetu. Ob zeleni je bila digitalna preobrazba v Sloveniji opredeljena kot prednostno področje razvojnih politik v izobraževanju. Ob spoznanjih o priložnostih, ki jih razvoj digitalnih tehnologij odpira sistemom in procesom v vzgoji in izobraževanju, se soočamo s podobnimi vprašanji in izbirami kot večina drugih držav v Evropi in svetu. Temeljni dokument Ministrstva za vzgojo in izobraževanje, ki usmerja delo na tem področju, je »Akcijski načrt digitalnega izobraževanja za obdobje do 2027« (ANDI). Izvajanje ANDI poteka po šestih ključnih oseh, ki vključujejo prenavo izobraževalnih in študijskih programov, izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev in protokole za izobraževanje v posebnih okoliščinah. Načrt uresničujemo kot dinamičen odprt proces v dialogu z deležniki na različnih ravneh, tudi mednarodni. Ukrepi spodbujajo tudi krepitev znanj s področja kibernetске varnosti ter razvoj in pripravo vsebin in izobraževanj s področja UI v izobraževanju.

Na področju izpopolnjevanja strokovnih delavcev v izobraževanju in ravnateljev velja izpostaviti:

- Program »Usposabljanje učiteljev na področju pedagoških digitalnih kompetenc, računalništva in informatike, zelenih kompetenc in finančne pismenosti«, s katerim želimo doseči vse šole v Sloveniji,
- Program »Dvig digitalnih kompetenc učiteljev«, ki ga izvaja Zavod RS za šolstvo z namenom razvijanja prožnejših oblik učenja z učinkovito uporabo digitalnih tehnologij.

Na področju visokega šolstva velja omeniti pilotne projekte programa »Reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0«, v okviru katerih potekajo razvojne in organizacijske aktivnosti v podporo digitalnemu prehodu na ravni visokošolskih zavodov, digitalizaciji učnih okolij, razvoju strategij in didaktik. Aktivnosti potekajo tudi na področju oblikovanja in izvajanja posodobitev in razvoja izobraževanja/strokovnega izpopolnjevanja na področju digitalizacije za učitelje in zaposlene na visokošolskih zavodih. Izobraževanja učiteljev so usmerjena tako v pripravo in pridobivanje novih didaktičnih pristopov in vsebin kot tudi v izvajanje novih in prenovljenih študijskih programov, ki vključujejo sodobne digitalne tehnologije, vsebine in pristope.

V okviru Evropske kohezijske politike 2020-2027 (EKP 2020-27) s področja digitalizacije je načrtovan projekt »Spodbujanje usposabljanj visokošolskih učiteljev in strokovnih sodelavcev s spodbujanjem smotrne uporabe IKT za poučevanje ter vzpostavitev tehnične in didaktične podpore učenju študentom«.

Procesi zajemajo vsebine, ki sestavljajo kompetence za demokratično kulturo, in so skladni s smernicami priporočil Sveta Evrope o izobraževanju za digitalno državljanstvo (*»Digital Citizenship Education«*, DCE): kompetentno odgovorno, učinkovito in kritično udeleževanje v digitalnem okolju. Vendarle menimo, da so potrebne dodatne priložnosti za okrepljeno evropsko in širše mednarodno sodelovanje za zagotavljanje celovitih strategij, akcijskih načrtov in izvajanja ukrepov oziroma politik, še

posebej v povezavi z uporabo sistemov in aplikacij z umetno inteligenco v procesih poučevanja in učenja, spremljanja in analitike ter vodenja in upravljanja v vzgoji in izobraževanju. Menimo, da je nujno čim prej vzpostaviti strukturirano sodelovanje z drugimi mednarodnimi medvladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z vprašanji digitalizacije in UI v izobraževanju in učenju, se aktivno vključiti v širše razvojne procese, kot je priprava okvirne Konvencije Sveta Evrope o UI, človekovih pravicah, demokraciji in vladavini prava, ter spodbujati sodelovanje med vsemi déležniki, vključno s podjetji/industrijami, ki se ukvarjajo z razvojem digitalnih sistemov, aplikacij in platform. Več študij in pregledov kaže na to, da bi bili - ob spoštovanju strokovne in institucionalne avtonomije - koristni okviri z operativnimi smernicami v podporo strokovnim delavcem v izobraževanju kakor tudi 'digitalnim snovalcem'. O tem je tekla razprava tudi na zasedanju ministrov za izobraževanje OECD decembra 2022 v Parizu, v kateri so ministri določenih držav poročali o spodbudnih učinkih regulativnih ukrepov. Radi bi podprli nadaljnja prizadevanja Sveta Evrope za pridobitev več znanj in razumevanja vprašanj na tem področju, vključno z znanji in zmogljivostmi, ki jih lahko nudi Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco (IRCAI), ki deluje v Sloveniji pod okriljem agencije UNESCO. Verjamemo v to, da bi lahko z okrepljenim mednarodnim usklajevanjem in večjo povezljivostjo med sistemi okrepili položaj vlad oziroma oblasti, ki nosijo končno odgovornost za kakovost in pravičnost sistemov, v odnosu do zasebnih podjetij/industrij, ki delujejo na visoko konkurenčnem trgu digitalnih tehnologij z odgovornostjo do zaposlenih. Menimo, da bi lahko na takšen način dosegli tudi višjo raven koriščenja potenciala digitalnih tehnologij in UI za celovito doseganje ciljev sistemov izobraževanja in vseživljenjskega učenja, vključno v globalnem kontekstu Agende ZN za trajnostni razvoj.

Po izkušnjah iz časa pandemije COVID-19, v katerem so bile digitalne tehnologije pomemben del odzivov izobraževalnih sistemov, pri vsem tem ne smemo pozabiti na vidike oziroma protokole v primerih izrednih razmer in kriz. Podnebna in druga okoljska dogajanja, kot je bila ujma, ki je nedavno prizadela Slovenijo, narekujejo stalno pripravljenost na spremenjene življenjske, izobraževalne in delovne pogoje, na vseh ravneh. Socialna odgovornost sistemov je tudi v tem, da krepijo odpornost in zmožnost trajnostnega odziva v izrednih okoliščinah, da zagotovijo čim bolj kontinuirano, kakovostno in vključujoče delovanje ob spoštovanju univerzalnih vrednot in pravic. Pri pripravi protokolov velja graditi na podatkih in izkušnjah, ki jih pridobivamo skozi zgodovino, in v tem pogledu se želimo zahvaliti za dosežke Observatorija Sveta Evrope o poučevanje zgodovine v Evropi («OHE»), kot je poročilo o poučevanju o pandemijah in naravnih katastrofah: *"Pandemics and natural disasters as reflected in history teaching"*, (2022). Pozdravljamo razvoj posebnih orodij in konceptov, kot so Evropski potni list za kvalifikacije beguncev («EQPR») in nabor načel odpornosti v izobraževanju: *»Toolbox on the Resilience for Education«* ter pozivamo h krepitvi komponent osveščanja, izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja vseh déležnikov, mrežnega povezovanja in izmenjav na evropski in širši mednarodni ravni.

III. Sestava delegacije

26. zasedanja Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope v Strasbourgu v Franciji se bo udeležila slovenska delegacija v sestavi:

- dr. Darjo Felda, minister, MVI
- mag. Jernej Širok, sekretar, MVZI
- Danica Polak Gruden, vodja kabineta, MVI
- dr. Igor Pesek, vodja Službe za digitalizacijo izobraževanja, MVI
- Sabina Melavc, podsekretarka v Službi za evropske zadeve in mednarodno sodelovanje, MVI

IV. Osnutek programa 26. zasedanja Stalne konference ministrov za izobraževanje Sveta Evrope (povzetek)

1. DAN: četrtek, 28. september 2023

1.	Uvodni del • g. Bjørn BERGE, namestnik generalne sekretarke Sveta Evrope• ga. Anda ČAKŠA, ministrica za izobraževanje in znanost Republike Latvije• Evropski komisar za inovacije, raziskave, kulturo, izobraževanje in mladino• Ga. Stefania GIANNINI, pomočnica generalnega direktorja za izobraževanje, UNESCO
2.	Prva ministrska razprava/panel o glavni temi konference Preobrazbena moč izobraževanja: univerzalne vrednote in državljanska prenova / <i>The Transformative Power of Education: Universal Values and Civic Renewal</i> • Uvodni nagovor ga. Anda ČAKŠA, ministrice za izobraževanje in znanost Republike Latvije• Razprava
3.	Zaključek prvega dne zasedanja

2. DAN: petek, 29. september 2023

4.	Druga ministrska razprava/panel Prenova državljanskega poslanstva izobraževanja / <i>Renewal of the Civic Mission of Education</i> Tretja ministrska razprava/panel Izobraževanje v času izrednih razmer in kriz / <i>Education in Times of Emergencies and Crises</i> Četrta ministrska razprava/panel Izkoriščanje potenciala digitalne preobrazbe v in skozi izobraževanje / <i>Harnessing the Potential of Digital Transformation in and through Education</i>
5.	Predstavitev Strategije Sveta Evrope za izobraževanje 2030 / “Learners first - Education for today’s and tomorrow’s democratic societies” • Uvod Predsednika Usmerjevalnega odbora za izobraževanje (CDEDU)
6.	Predstavitev in sprejetje osnutkov resolucij konference: • Osnutek resolucije o prenovi državljanskega poslanstva izobraževanja• Osnutek resolucije o izobraževanju v času izrednih razmer in kriz• Osnutek resolucije o izkoriščanju potenciala digitalne preobrazbe v in skozi izobraževanje• Osnutek resolucije o Strategiji Sveta Evrope za izobraževanje 2030• Osnutek resolucije o uvedbi Evropskega leta izobraževanja o digitalnem državljanstvu leta 2025

7.	Sklepni nagovor ga. Marija PEJČINOVIĆ BURIĆ, generalna sekretarka Sveta Evrope